

Styrdokument

1.3.2026

VN/3552/2026

VN/3552/2026-STM-2

☐	Föreskrift
☒	Anvisning
☐	Rekommendation

Bestämmelser som utfärdandet av föreskrifterna/anvisningarna grundar sig på

Lag om ändring av lagen om underhållsstöd 1054/2025, lag om ändring av lagen om underhåll för barn 1055/2025, lag om ändring av lagen om inkomstdatasystemet 1056/2025

Målgrupper

Välfärdsområdena

Giltighetstid

1.3.2026 – tills vidare

Ändringarna i lagstiftningen om underhåll för barn preciserar myndigheternas uppgifter

I denna anvisning behandlas de ändringar i lagstiftningen om underhåll för barn som trädde i kraft den 1 januari 2026. Anvisningen baserar sig på regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om underhållsstöd, lagen om underhåll för barn och 13 § i lagen om inkomstdatasystemet (RP 115/2025 rd) och på social- och hälsovårdsutskottets betänkande (ShUB 18/2025 rd) och riksdagens svar (RSv 128/2025 rd) i anslutning till den.

Målet med lagändringarna är att stärka underhållsstödets primära ställning som ett stöd som tryggar barnets försörjning. Målet är också att förbättra barnets rätt till ett tillräckligt underhåll i enlighet med föräldrarnas försörjningsförmåga och att främja en ändamålsenlig fördelning av underhållsstödet samt att på ett effektivare sätt förebygga eventuellt missbruk av underhållsstödet. Dessutom är målet att minska överlappningen inom myndighetsverksamheten, förtydliga rätten till information mellan myndigheterna, stärka de familjerättsliga tjänsternas roll som socialservice och trygga tillgodoseendet av barnets bästa och barnets rättigheter.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Social- och hälsovårdsministeriet

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PB 33
00023 Statsrådet

Sjötullsgatan 8
Helsingfors

0295 16001
+358 295 16001

02951 63415
+358 2951 63415

kirjaamo.stm@gov.fi
stm.fi/sv

Den underhållsskyldiges skyldighet att vidta åtgärder

I den nya 13 a § i lagen om underhållsstöd föreskrivs om den underhållsskyldiges skyldighet att vidta åtgärder för att justera underhållsbidragets belopp. En sådan underhållsskyldig förälder¹ som avses i lagen om underhållsstöd är skyldig att vidta åtgärder i situationer där underhållsstöd betalas på grund av den underhållsskyldiges fastställda bristande försörjningsförmåga, men där det i den underhållsskyldiges omständigheter har skett sådana förändringar som bedöms vara väsentliga och förbättra försörjningsförmågan under en längre tid.

En förälders underhållsförmåga påverkas (enligt 2 § i lagen om underhåll för barn) av förälderns ålder, arbetsförmåga och möjligheter att delta i förvärsarbete, beloppet av tillbudsstående medel samt hans eller hennes övriga på lag grundade underhållsansvar.

Enligt vad som anges i paragrafen ska den underhållsskyldige kontakta det behöriga välfärdsområde som avses i 8 § 1 mom. i lagen om underhåll för barn. Den underhållsskyldige ska kontakta det välfärdsområde inom vars område barnet är bosatt eller, om barnet inte är bosatt i Finland, det välfärdsområde inom vars område den underhållsskyldige är bosatt. I regel är det fråga om välfärdsområdet för barnets bostadsort, det vill säga det välfärdsområde i vars område barnets hemkommun är belägen.² Det är fråga om en styrande bestämmelse som inte leder till påföljder om den underhållsskyldiga försummar den.

Folkpensionsanstalten informerar klienterna om skyldigheten att vidta åtgärder på sin webbplats och hänvisar vid behov den underhållsskyldige till det behöriga välfärdsområdet.

Folkpensionsanstaltens anmälan till välfärdsområdet

Genom ändringen av 36 § i lagen om underhållsstöd kan Folkpensionsanstalten granska den ekonomiska situationen för en sådan underhållsskyldig för vars barn underhållsstöd betalas på grund av den underhållsskyldiges bristande försörjningsförmåga, förutsatt att underhållsbidraget har fastställts minst ett år före granskningstidpunkten. Granskningen görs på basis av inkomst- och beskattningssuppgifterna. Folkpensionsanstalten har skyldighet att meddela välfärdsområdet om anstalten på basis av de uppgifter som den fått om den underhållsskyldiges ekonomiska situation uppskattar att det finns behov att eventuellt göra en ny bedömning av den underhållsskyldiges försörjningsförmåga.

Folkpensionsanstalten ska till välfärdsområdet lämna ut de uppgifter som är nödvändiga för en ny bedömning av den underhållsskyldiges försörjningsförmåga i situationer där den underhållsskyldiges ekonomiska situation bedöms ha förbättrats väsentligt jämfört med det underhållsavtal som ligger till grund för utbetalningen av underhållsstödet eller jämfört med beloppet av det underhållsbidrag som fastställts genom dom. Sådana nödvändiga uppgifter är

- en observation om den underhållsskyldiges ekonomiska situation
- identifieringsuppgifter för den underhållsskyldige som Folkpensionsanstalten förfogar över (namn, födelsedatum, adress och telefonnummer)
- uppgifter om den myndighet som fastställt underhållsbidraget och identifieringsuppgifter om beslutet eller avtalet
- tidpunkten för fastställande av underhållsbidrag
- underhållsbidragets nuvarande belopp, vid behov specificerat enligt barn och tidpunkt.

I sin bedömning beaktar Folkpensionsanstalten den underhållsskyldiges aktuella inkomstregister- och beskattningssuppgifter i fråga om inkomsterna och jämför dem med beloppet av det fastställda underhållsbidraget. Bedömningen grundar sig på en grov observation på allmän nivå, och

¹ I lagen om underhållsstöd avses med underhållsskyldig den av barnets föräldrar vars skyldighet att betala underhållsbidrag har fastställts och hos vilken barnet enligt befolkningsdatasystemet inte bor.

² Ett undantag från det som konstateras ovan kan dock vara en situation där barnet har omhändertagits och till följd av det långvarigt har varit placerat utanför sin hemkommun. Då kan också något annat än hemkommunen bestämma barnets bostadsplats och det välfärdsområde till vilket uppgifterna enligt 36 § i lagen om underhållsstöd får lämnas ut av Folkpensionsanstalten. Om barnet inte är bosatt i Finland, är det behöriga välfärdsområdet det inom vars område den underhållsskyldige är bosatt. Även i dessa situationer bestämmer den underhållsskyldiges hemkommun i praktiken det behöriga välfärdsområdet.

Folkpensionsanstalten kan inte beakta några andra omständigheter (som utgifter eller förmögenhet) som påverkar försörjningsförmågan.

Folkpensionsanstalten lämnar de uppgifter om den underhållsskyldiges försörjningsförmåga som är nödvändiga för att göra en ny bedömning till välfärdsområdet också om den underhållsskyldige upprepade gånger har beviljats betalningsbefrielse med stöd av lagen om underhållsstöd. Avsikten är att regleringen ska omfatta situationer den underhållsskyldiges ekonomiska situation kan antas ha försämrats varaktigt efter det att han eller hon under en lång tid upprepade gånger beviljats betalningsbefrielse från regressfordran som rör underhållsstöd.

Folkpensionsanstalten tar genom sin anmälan inte ställning till underhållsbidragets rätta belopp eller huruvida förutsättningarna för ändring av underhållsbidraget uppfylls. Avsikten med anmälan är att göra det möjligt att förmedla uppgifter till det välfärdsområde som är behörigt i ärendet. Ändringarna påverkar således inte behörighetsfördelningen mellan myndigheterna i fråga om fastställande och ändring av underhållsbidrag för barn. Den egentliga bedömningen av försörjningsförmågan och helhetssituationen görs av välfärdsområdena.

Enligt 36 § i lagen om underhållsstöd lämnar Folkpensionsanstalten ut nämnda uppgifter till det behöriga välfärdsområde som avses i 8 § i lagen om underhåll för barn, det vill säga i regel till det välfärdsområde inom vars område barnet är bosatt. I regel är det fråga om det välfärdsområde där barnet är bosatt, det vill säga det välfärdsområde i vars område barnets hemkommun är belägen. Uppgifterna skickas med skyddad e-post. I regel gör Folkpensionsanstalten en anmälan om en och samma situation till välfärdsområdet endast en gång.

I samband med anmälan lämnar Folkpensionsanstalten inte ut av någon annan myndighet fastställda handlingar, såsom underhållsavtal eller domstolsbeslut, eller andra uppgifter som hänförs till närmare fastställande av underhållsbidraget. Folkpensionsanstalten lämnar inte heller ut uppgifter om fall med spärrmarkering till välfärdsområdena.

Välfärdsområdets åtgärder när det gäller att kontrollera föräldrarnas uppgifter och i anslutning till en anmälan från Folkpensionsanstalten

I lagen om underhåll för barn har det tagits in följande nya bestämmelser:

- 13 b §, vars syfte är att precisera välfärdsområdenas uppgifter i anslutning till välfärdsområdenas utredningsskyldighet i ärenden som gäller underhåll för barn. Bestämmelsen vägleder välfärdsområdena att fullgöra sina gällande skyldigheter att bedöma och stödja klientens helhetssituation.
- 8 d §, som gäller välfärdsområdenas rätt att trots sekretessbestämmelserna på begäran och avgiftsfritt av Skatteförvaltningen få föräldrarnas inkomst- och skatteuppgifter samt av Folkpensionsanstalten uppgifter om förmåner vid fastställandet av avtal om underhållsbidrag och vid bedömningen av behovet att ändra underhållsbidraget. Uppgifterna kan kontrolleras utan föräldrarnas samtycke. Föräldrarna ska på förhand underrättas om att uppgifterna begärs.

Välfärdsområdet ska i och med Folkpensionsanstaltens anmälan utreda situationen. Föräldrarnas uppgifter kan med stöd av 8 d § kontrolleras i samband med fastställandet av avtal om underhållsbidrag samt vid bedömningen av behovet att ändra underhållsbidraget. Välfärdsområdet kan kontrollera Skatteförvaltningens uppgifter om föräldrarna och vid behov även uppgifter i Folkpensionsanstaltens förmånsdatasystem Kelm. Om välfärdsområdet inte har tillgång till ett sådant underhållsavtal eller en sådan dom som specificerats i Folkpensionsanstaltens anmälan, kan det begära handlingen i fråga av den myndighet som upprättat den och samtidigt utnyttja befogenheter som fastställts för välfärdsområdena med stöd av annan lagstiftning. Ett välfärdsområde kan dessutom genom att vid behov utnyttja sin möjlighet att få handräckning skaffa de handlingar som behövs för ärendet hos ett annat välfärdsområde.

Om välfärdsområdet anser att det behöver mer information av barnets föräldrar, ska de kontakta dem. Utgångspunkten är att välfärdsområdet i första hand kontaktar den underhållsskyldige om vars försörjningsförmåga Folkpensionsanstalten har gjort en anmälan till välfärdsområdet. Välfärdsområdet har (i regel) inte rätt att utan föräldrarnas samtycke lämna ut uppgifter om den ena föräldrarnas ekonomiska situation till den andra föräldern.

Välfärdsområdet ska på förhand informera om att föräldrarnas uppgifter kan komma att begäras och kontrolleras. När uppgifter lämnas ut ska man beakta den personuppgiftsansvariges skyldighet enligt

EU:s allmänna dataskyddsförordning att informera användaren om hur personuppgifter behandlas³. Om Skatteförvaltningens uppgifter och/eller uppgifter i förmånsdatasystemet Kelmu kontrolleras medan föräldrarna är på möte hos barnatillsyningsmannen, kan informationen om kontrollen av uppgifterna ges muntligen och antecknas som en del av anteckningarna i klienthandlingarna inom socialvården.

När ett välfärdsområde har upptäckt ett behov av att ändra underhållsbidraget ska det uppmana föräldrarna att få till stånd ett nytt avtal samt fastställa det nya underhållsavtalet, om föräldrarna samtycker till detta och välfärdsområdet anser sig kunna fastställa avtalet. Vid fastställande av avtal tillämpar välfärdsområdet samma prövning som i övrigt vid fastställande av underhållsbidrag.

Ävsikten är inte att välfärdsområdet ska underrätta Folkpensionsanstalten om de åtgärder som välfärdsområdet har vidtagit i och med Folkpensionsanstaltens anmälan. Den stödtagare till vilken underhållsstöd betalas är skyldig att göra en anmälan om att det avtal eller den dom som ligger till grund för underhållsstödet har ändrats.

Välfärdsområdets talerätt (13 a § i lagen om underhåll för barn)

Såväl lagstiftningen om socialvård som lagstiftningen om underhåll för barn innehåller bestämmelser om välfärdsområdenas uppgifter när det gäller att trygga underhållet för barn. Som en åtgärd som ska tillämpas i sista hand har välfärdsområdena enligt 13 a § i lagen om underhåll för barn rätt att föra barnets talan för att fastställa eller ändra ett avtal eller en dom som gäller ett barns underhåll. Om underhållsstöd betalas till barnet, har välfärdsområdet enligt 13 § 2 mom. i lagen om underhåll för barn rätt att föra barnets talan för att fastställa underhållsbidraget eller höja dess belopp, även om barnet inte blivit eller löper fara att bli utan underhåll. Om underhållsstöd betalas till barnet, har välfärdsområdet även rätt att föra talan för att sänka underhållsbidraget.

Ändringarna av 13 a § i lagen om underhåll för barn, som trädde i kraft den 1 januari 2026, är tekniska till sin natur och ändrar inte det egentliga innehållet i paragrafen. I fråga om den paragrafen har det dock funnits ovisshet om i vilka situationer den kan tillämpas. I motiveringarna till regeringens proposition redogörs det för bakgrunden till och tillämpningspraxisen i fråga om regleringen av välfärdsområdets talerätt.⁴

Välfärdsområdets rätt att ansöka om underhållsstöd

Ändringen av 11 § 2 mom. i lagen om underhållsstöd berättigar välfärdsområdet att göra ansökan om underhållsstöd, om det barn för vilket underhållsstöd söks får av välfärdsområdet bekostad vård dygnet runt utanför hemmet längre tid än en kalendermånad. Genom ändringen möjliggörs välfärdsområdets rätt att täcka kostnaderna för vårdnaden om barnet till exempel i situationer där en förälder eller någon annan som har den faktiska vårdnaden om barnet inte har ansökt om underhållsstöd eller om mottagaren av underhållsstöd har avslutat underhållsstödet när den faktiska vårdnaden om barnet har överförts till välfärdsområdet. Ytterligare information om välfärdsområdets rätt att göra ansökan om underhållsstöd finns på Folkpensionsanstaltens webbplats.

Mer information

Marjo Malja, socialråd, fornamn.efternamn@gov.fi
Annika Juurikko, regeringssekreterare, fornamn.efternamn@gov.fi

Kanslichef

Veli-Mikko Niemi

Socialråd

Marjo Malja

³ Dataombudsmannens byrå: <https://tietosuoja.fi/sv/beratta-om-behandlingen-for-den-registrerade>

⁴ Se vad som anges under rubriken Nuläge och bedömning av nuläget i [RP 115/2025 rd](#) (t.ex. s. 14–15).

Distribution Vårdförståden

För Social- och hälsovårdsministeriet
kännedom

VN/3552/2026-STM-2

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: